

EDO POPOVIÇ

SYTË

Përktheu nga origjinali: Milena Selimi

1.

Kam lindur, kjo është gjithçka që mund të them si fillim. Dhe më vonë, nuk është se këtu do të thuhet kush e di se çfarë, e kam fjalën - jo se ka ndonjë mister. Misteri i jetës nuk ekziston. Ekzistojnë proceset biologjike, simptomat, diagnozat, kartelat e të sëmurëve, të dhënat statistikore, qirinjtë e tortës, certifikatat, raportet operative, letrat e lejes, fletëthirrjet e gjyqit, blloqet e shënimeve, deklaratat, aktakuzat, akt-vdekjet, por jo misterin.

Ekziston edhe pyetja, çfarë kanë pasur në mendje ata të dy, kur janë rropatur për ngjizjen tënde? Më e besueshmja asgjë. Është pak e besueshme, se gruaja dhe burri, kur futen në krevat merren me ndonjë çështje filozofike, ose me pasojat fundore të këtij akti. Truri nuk përzihet në këto punë, zemra vetëm pompon gjak, për pasojat mendohet më vonë. Më vonë ndodh ajo, që do të thotë se situata është dukshëm jashtë kontrollit. Që, tashmë, ke hyrë në qarkullim dhe këtu nuk mund të bëhet më asgjë. Nuk ka kthim pas. Jemi luftëtarë të jetës, ia bëfsha t'ëmën, kësaj jete të bukur, të madhe, se mos e harrosh, krejt rastësisht.

Në fillim të duhet pak përkujdesje, pak vëmendje, pelena të thata, ndoshta një ninullë e ëmbël, por kjo kushton, ah sa shumë kushton nganjëherë. Në fillim nuk kupton asgjë, vetëm thith sisët dhe mbush pelenat, më pas, pa lajmëruar, mbi ty fillojnë dhe shkarkohen gjëra të ndryshme. Një grumbull gjërash të ndryshme bien mbi ty çdo ditë, çdo ditë koti, edhe ti pyet veten se kush e kontrollon situatën këtu, mendon këtu se dikush duhet të mbajë timonin, ndërsa gjërat edhe më tutje në rrëmujë e sipër vazhdojnë të shkarkohen mbi ty, edhe nëse ke fat, nëse vërtet ke një fat të pabesueshëm, në njëfarë mënyre do t'ua dalësh punëve në fund. Por, pak janë fatlumët, një në njëqindmijë ose të

themi një në një milion. Për këtë arsye janë qendrat tregtare, Kishat, Karitasi, Kryqi i kuq, klinikat psikiatrike, lojërat e fatit, televizionet, Ylberi, Ku Klus Klani, një rrjetë e stërmadhe merimange, ku përpëliten ata që nuk kanë pasur fat.

Në të vërtetë, e pyet veten ndonjëherë, sesi dikush mund të zërë një fëmijë dhe pastaj të thotë: Na vjen keq, po bëmë shaka, ne do t'i gëzoheshim më shumë një maceje, apo diçkaje të ngjashme.

Mirë, po flas kot, ta merr mendja, që mundet. Madje, pak a shumë, ne të gjithë jemi prodhim i kësaj mënyre. Në fillim kënaqësia, pastaj... Ajme, tashmë diçka do të shpikim, apo jo. Keqkuptim, gjithmonë bëhet fjalë për ndonjë keqkuptim. Një keqkuptim i shkaktuar nga frika primitive, të themi. Nuk e kam aspak të vështirë ta imagjinoj atë natë shtrëngate, ku bubullimat kanë qenë qaq të forta dhe kanë rënë qaq afër, sa kanë zgjuar një frikë primitive tek ata dy të mitë, dhe ata janë shtrënguar instinktivisht njëri me tjetrin....Ka mundësi, që mamaja të ketë gabuar, në lidhje me ditët e ovulimit, ose që im atë është hutuar dhe e ka nxjerrë me vonesë atë mikun e vet....

Kur e mendoj vërtetë këtë, për mua s'ka asnjë rëndësi se çfarë ndodhi atëherë. Nuk e vras mendjen, sepse kjo punë nuk varej nga unë. Po të mund të zgjidhja, nuk do të kisha lindur. Kështu që kam lindur, kundër dëshirës sime, me nismën dhe përgjegjësinë e tjetërkujt. Nëse i sheh gjërat kështu, atëherë pak gjëra mund të të pengojnë në jetë. Atëherë je i lirë.

Kam lindur në shenjën e Akrepit. Kjo ishte hileja e parë e madhe, natyrisht, me përjashtim të lindjes. Akrepi është një insekt si shumë të tjerë, nuk kam asgjë kundër akrepit, madje, njëherë, në Pakoshtanë* (vend afër Zadarit, Kroaci) u mbështeta me dorë në një mur ku kishte një akrep, unë gati sa nuk e preka me pëllëmbë, por ai nuk më vrau, vetëm u largua tutje...por një akrep në Zodiak!

Akrepi, shenja e tretë e Zodiakut, është muaj i mesit i vjeshtës së tretë, kur njerëzit, kafshët dhe bimët i kthehen kaosit në pritje të rilindjes së jetës. Shenja drejtohet nga

Marsi dhe Plutoni, forca të errëta, të pamëshirshme, të nëntokës dhe territ të brendshëm, më mirë do t'i përgjigjej klima e pakohë, ndërsa origjinën e ka nga tragjedia.

Fantastike, jo? Dhe, mos më thuaj tani, që të lindësh në këtë shenjë është çështje rastësie. Dhe, mbi të gjitha, në po atë ditë Rusët kanë lëshuar në hapësirë raketën me atë qenin Lajka në kapsulë. E kujtoj këtë fakt, sepse atëherë të dy morëm biletën njëdrejtimshme - Lajka për fluturimin drejt yjeve, unë për t'u zvarritur në Tokë. Kur, që në start të q. trutë një qen dhe, pas kësaj, të bie edhe shenja e akrepit, me të drejtë do të pyesësh veten a kishte qenë ajo vërtetë dita jote.

Dhe kështu unë dola në jetë. Atyre viteve, satelitët silleshin në orbitë me tufa, astronautët kërcenin lart në hënë, hipitë me LSD-n*(dietilamidi i acidit lizergjik, lloj droge) dhe me llumin e shenjtë u drejtoheshin botëve paralele.... po bota ime? Bota ime ka qenë një shesh i rrafshët katror midis Rrugës Prosinacëki zhrtvi* (Martirët e Dhjetorit), në veri, të cilën e quanim Rruga kryesore, dhe rrugës hekurudhore në jug, midis rrugës Osječka në lindje dhe përroit në perëndim. Planeti Dubravë në galaktikën e Zagrebit, e kupton, ku vetëm rrugët pingul me Rrugën kryesore, ishin të asfaltuara. Nuk e them këtë për arsye sociale, por sepse rrugët e asfaltuara ishin arteriet që të çonin në Rrugën kryesore, në ëmbëltoret e saj, në bufetë, galanteritë, shitoret e luleve, tregtarët e mallrave të përziara dhe tekstilit, hekurpunuesit, libraritë, ambulancat, pemëshitësit, trafikantët dhe kinema Bratstvo, aty ku luhej shfaqja e madhe, plot emocione e jetës.

Atyre rrugëve, po ashtu, çdo ditë zbriste në lagje ndonjë fytyrë e re. Të gjithë jugosllavët vërshonin atyre viteve në Dubravë: duke shëtitur në rrugë, veshi të kapte nga shtëpia në shtëpi, fjalë dhe shprehje të ndryshme, njësoj sikur ndërron stacionet e radios, edhe të mitë, kishin ardhur nga Bosnja dhe ishin vendosur këtu, kur isha ende i vogël. Jashtë atyre kufijve ekzistonte vetëm një hapësirë armike, e jotransparente, ku nuk ishte mirë të futeshe. Dhe kështu, vazhdova afërsisht deri sa mbusha nëntë vjeç kur, i veshur me këmishën dhe pantallonat e mia më të mira (pantallonat i kisha me katrore kurse këmishën ngjyrë jeshile të fortë, me jakë të madhe spic), me një dorë pare në xhep, i hipa tramvajit numër njëmbëdhjetë.

Asnjëherë deri atëherë nuk kisha qenë në qytet. Prindërit nuk më merrnin askund. E kishin bezdi të shkonin me mua qoftë edhe në Mapo-n në Rrugën kryesore dhe të më blinin ndonjë gjë, nuk e fshihnin këtë lloj bezdie dhe kjo ishte e ndershme. Menjëherë më

kishin dhënë të kuptoja se tek ata nuk mund të mbështetesh. Tregimet e moshatarëve të mi për atë botën jashtë, për panterat, tigrat dhe luanët në kopshtin zoologjik, për kinematë me karrige të veshura me kadife, parqet me ujëvara dhe shatërvanë ishin njësoj rrëqethëse si episodet e Bonanzas* (film i njohur western në TV) dhe revistat me Tarzanin, Rej Karson, apo Policin e Hekurt. Atëherë, isha ulur në stolin prej druri të parehatshëm, shihja nga dritarja e tramvajit dhe shtrëngoja në xhep monedhat 50 qindarkëshe. Monedhat metalike në xhepin tim peshonin si të ishin prej ari dhe tingëllonin njësoj si monedha floriri. Dhe deri sa tramvaji kumbonte rreth stadiumit Dinamo dhe kinema Partizanit, orientimet e mia të para, e humba, pa pritur. Kuptova se rrugët e asfaltuara të lagjes sime nuk ishin arterie që të çonin në zemër të botës, në Rrugën Kryesore, por se ato ishin me të vërtetë vetëm kapilarë që çonin në një damar të parëndësishëm, prej nga rrjedha e qarkullimit me asfalt vazhdonte më tej nëpër rrugën Maksimirska dhe Vllashka, deri në Tregun e Republikës dhe që andej... Që andej deri në kufirin austriak dhe italian dhe më larg akoma, në botën, për të cilën atëherë nuk dija asgjë, por dinin njerëzit, ashtu si edhe babai im, i cili u nis dhe nuk u kthye, prandaj nuk kishte si të më tregonte për këtë, por ishte logjike të dinte diçka për gjërat, për të cilat, atëherë, në lagjen tonë, nuk dihej shumë. Dhe çfarë është më e rëndësishmja, kuptova se askush nuk më nevojitej për të arritur diku.

A kam mësuar ndonjë gjë nga im atë? Po, me siguri që po, por nuk do ta përshkruaja këtë si qëllim të tij. Ai nuk mendonte shumë për të tjerët. Ishte aq i mençëm që të shqetësohej vetëm për veten. Nuk më ngarkonte me këshilla dhe përralla me mësim për të kaluarën e mirë, material, të cilin e gjeje me tonelata në depot e shumë nënave dhe baballarëve. Pothuajse, rrallë fliste me mua, asgjë më shumë se bisedat e zakonshme, të tipit, si po shkon me shkollën, ose kush të ka goditur në sy? Nuk i hidhte fjalët dhe, bash për këtë, ia vlente të dije të lexoje fytyrën e tij-që t'ia mbathje kur ishte me humor të keq. Kjo ishte një punë koti: në fytyrën prej bronzi të ndonjë heroi të popullit në oborrin e ndonjë shkolle, mund të lexoje shumë më tepër sesa në fytyrën e tim atë.

Dua të them, të shohësh nuk do të thotë vetëm t'i vësh emër asaj që sheh. Të shohësh, para së gjithash, do të thotë të dish të lexosh shprehjen e fytyrës që sheh, të deshifrosh gjuhën e trupit dhe këtë e kam mësuar shumë shpejt, e them këtë, falë tim eti. Nuk them

këtu se ai ishte i dhunshëm. Këtë jo. Madje as që i ka bërtitur mamasë, as mua. Në shtëpinë tonë kurrë nuk është dëgjuar potere, as e qarë. Në të gjithmonë ka zotëruar qetësia, ajo qetësia e rrezikshme që paraprin katastrofat, e rëndë, qetësi gati e prekshme, në prag të krismës së rrufesë dhe shiut të mbartur me erën dhe shtrëngatën. Vite me radhë unë dhe mamaja jemi kujdesur të mos e prishim punën dhe të mos e zemërojmë babanë dhe na ka ecur. Babi mbeti një stuhi e pa zgjuar.

Ditën, kryesisht flinte, natën vishte rrobën e tij më të mirë dhe shkonte të luante letra dhe pastaj të gjithë këtë punë e çonte për lesh. Edhe lojën për fitimin e vogël, edhe nënën, edhe mua, të gjitha.

Një mbrëmje pranvere, heshtazi paketoi plaçkat, shkoi në kafenenë e Teatrit, ku çdo pranverë grumbulloheshin mafiozët jugosllavë që rregullonin nisjen në Evropë dhe nuk u kthye më. Që nga ajo kohë tek ne mbërrinin vetëm lajme prej tij. Nga Austria, Gjermania...Holanda...Ishte kafshë, por nuk mund t'ia mohoje shpirtin evropian. Nganjëherë, duhet me qenë objektiv, veç lajmeve vinin edhe para.

Mamaja ia dilte për të gjitha. Si burrë nuk i ishte dashur edhe kur ishte këtu. E di këtë, pasi shpesh gjatë natës, me këmishën e puplinitë dhe jastëk në dorë, arratisej nga dhoma e gjumit në atë të ndenjes dhe flinte në sofa. Sa u përket parave, kishte një punë të sigurt në dyqanin e letrës në Tregun Republika, dhe prandaj nuk i bëhej vonë nëse ai do të sillte ndonjë pare, apo jo.

Ishin kohërat kur mund të jetoje nga puna jote. Mund të ishit mjaftueshëm plotësisht të lumtur, nëse nuk kërkonit më shumë, dhe mamaja ime u përkiste kategorisë së njerëzve të lumtur.

2.

Doktor Galini, çdo herë kur i drejtohem me doktor, butësisht nuk e pranon, sepse, ai është, nënvizon, vetëm psikiatër, por unë e ndiej se i vjen shumë mirë, kur ia them këtë, dhe kështu vazhdoj t'i drejtohem atij me doktor. Në fakt, ai nuk është krejtësisht nga ato shkollat e vjetra-kolltuk, masturbim, incest e soj gjërash, ndërsa për seksin ka një koncept

shumë sportiv. Mendon se obsesioni ndaj seksit është shenjë shëndeti dhe jo e ndonjë të mete psikike dhe, kjo është në rregull.

Ajo që Frojdi ka qenë i dashuruar me nënën e tij, më vonë me motrën e gruas, që ka fjetur me kë ka mundur, kjo është e gjitha në rregull, nënvizon doktor Galini, por të krijosh nga një rast personal, një teori të tërë, kjo është pak si tepër.

Doktor Galini, mesa kam kuptuar, është dakord me gardën frojdiane, vetëm në konceptin se shkaktarët e krizave psikike, siç quhet profesionalisht gjendja kur zbehesh dhe bie kryepingul në errësirën e shpirtit tënd, janë të fshehura diku në të kaluarën. Dhe, nëse dëshiron të dalësh nga errësira, s'të mbetet tjetër vetëm të ulesh në kolltuk para psikologut dhe të kridhesh në të shkuarën, si në filmat e vjetër.

Okej, nuk ka mashtrime, do marshojnë mbrapsht nëse duhet, por këtu shtrohet pyetja sa pas mund të kthehet njeriu. Deri tek pranimi si pionier, tek pelenat, revolucioni i tetorit, batërdia e bizonëve, kryengritja e boksierëve, marshimet e Çingis Kanit, apo prej andej deri tek Shpërthimi i madh.

Ngjitur me derën time jeton djali që e di përgjigjen e kësaj pyetjeje, por nuk do ta thotë. Igor ka mbrojtur doktoraturën në biologji në Universitetin Columbia, ka qenë shef i zhvillimit në njëfarë firme bioinxhinerike atje në Amerikë, karrierë, para, e ardhme, Nobel e të gjitha këto dhe në një ditë u kthye në shtëpi me ata sy. Diagnozën ia vunë skizofreni, e shpallën të paaftë, por në djall e gjitha kjo, kur ai në të njëjtin çast sheh të shkuarën, të tashmen dhe të ardhmen. Kjo duket qartë, nga vështrimi i tij, i fokusuar në një pikë, me fjalë të tjera, sy të tillë të ftohtë, të kristaltë, mund të ketë vetëm ai që sheh Kohën. Ndonjëherë, ne të dy llafosim tek shkallët. Për çfarë nuk flet ai.

Thotë, për shembull, se dijet e sotme janë sjellë në tokë përpara dhjetë mijë vjetëve, vetëm se teknologjia e atëhershme nuk mund të bënte asgjë me to. Dhe pastaj fillon e zgjatet për Horusin, Sebekun, Anubisin dhe perënditë e tjera egjiptiane. Njëherë nxori nga xhepi një vizatim ku ishte një kafshë me trup njeriu dhe kokë gjarpri që mbante në dorë njeriun.

Gjithçka e kemi kuptuar gabim, thoshte. Dhe sot, vazhdoi ai me neveri, kjo tenton të krijojë krijuesin duke u mbështetur tek njeriu, por është mbështetur tek njeriu-gjarpër.

Delja Dolly është vetëm hapi i parë, tha ai e palosi letrën me nervozizëm dhe e futi në xhep.

Dhe kështu, njëherë, e kam pyetur çfarë mendon për atë që psikiatrit duan të rrëmojnë në fëmijërinë e të tjerëve.

Ah, çfarë budallallëku dhe mendjecektësie, vërshëlleu ai nëpër dhëmbë. Struktura molekulare e AND-së, ka filluar t'i përdredhë duart dhe t'i gërshetojë, vetëm skica primitive është në bashkërenditje me strukturën e ndërgjegjes njerëzore. Foshnjëri, foshnjëri, përsëriste ai me tallje, kjo foshnjëri, nuk është tjetër veçse fundi i procesit të filluar përpara miliona vitesh. Është vula e gjenit të krijesës së parë, e cila ka dalë nga oqeani dhe ka shkelur në tokë, pjesa tjetër është çështje nuancash. Ata s'ia kanë idenë fare.

Ashtu i emocionuar ai bëri me dorë si të thoshte e ç'rëndësi ka dhe humbi poshtë nëpër shkalla.

Të gërmosh në të shkuarën, në çfarëdolloj rasti, kjo është një punë e ndyrë. Ka tepër trishtim dhe vuajtje të varrosur brenda qenies njerëzore. Pikërisht për këtë, të vjen në ndihmë doktor Galini dhe kabineti i vizitave të tij, i perceptuar në një të verdhë të ëmbël, prej të cilit dallohet bukur statuja e hedhësit të diskut në Sveticë. Nuk është aspak keq të shohësh këtë forcë aty, atë trup atleti ku çdo gjë është në vendin e vet, ndërsa doktor Galini të gjejë pyetjen në kokën e tij dhe të të përpijë si një portokall duke shtrydhur nga ty pikat, për të cilat ti as që kishe idenë se ekzistonin, ndërkohë që fillon e ndihesh më i vogël se një kokërr soje. Po them kokërr soje, se këto kohë makrobiologjia është në modë dhe, meqë hashashi është bimë e rrezikshme, opiumi e të tjera si këto, unë nuk dua t'i nxis të rinjtë në këtë drejtim.

Dhe kështu udhëtoj me tramvaj drejt Sveticës. Rrallë shkoj aty me makinë, sepse doktor Galini kaq mirë di të të zbërthejë, kaq mirë të të copëtojë saqë nuk jam shumë i sigurt, nëse në fund, këto pjesë të ndryshme të mijat, mund të bien dakord edhe rreth gjërave krejtësisht të zakonshme, të tipit, në fillim shtrëngon freksionin, pastaj ngatërron, kush është këmba e frenimit, e kush gazi. Për këtë, më mirë, gjithmonë shkoj me tramvaj.

Tramvajët sot janë të ndryshëm nga ato të viteve '60 e ca, janë më të rehatshëm, do të ishte budallallëk të mos ishin. Nëse për 40 vjet raca njerëzore nuk është në gjendje të

përmirësojë tramvajet fishkëllyes, atëherë si do të mundet të përmirësojë diçka tjetër. Një ditë në lajmet kam parë pamje të tramvajeve të ardhshëm. Me të ikë truri. Por, ashtu si shtohen ato, të dhjefsha tramvajet, nuk jeton në tramvaj. Tamam tamam, nuk jeton as në banesën tënde. Gjithë jetën e kalon këtu brenda, në këtë shtatore prej lëkure, të tërhequr mbi kockat e tua dhe pyet: a ndihesh pak më mirë se dje? Ndhesh më mirë se vjet, ose më mirë se para 20 vjetësh?

Unë nuk jam në ndonjë gjendje shumë të mirë, ndryshe pse do të vizitoja doktor Galinin, por mbetet e qartë se ende nuk ka vend për panik. Përse? Oh, po ekzistojnë miliona arsye në botë, për të cilat mundesh me dinjitet të mos frikësohesh, vetëm të duhet t'i gjesh. E neveritshme është kur njeriu dhihet, pa fillon të ndiejë erën e frikës vet, pastaj kjo gjë shtohet dhe, sa më shumë ndien erën, aq më shumë shtohet dhe paniku, një *perpetum mobile* e pastër.

Me një fjalë vozitem. Në xhep, si atëherë kur udhëtoja si adoleshent në këtë rrugë tringëllinë disa qindarka, por ato aspak nuk ngjajnë më si të florinjta. Ato janë vetëm disa qindarka të vogla për një gazetë, çamçakëz dhe tik-tak. Tramvaji tashmë kalon nëpër tregun e Kvaternikovë, por atje nuk ka më pazar, nuk është as kinema Partizani, vetëm unë ndodhem gjithmonë këtu, e, duke menduar për të, që ia q. nënën, megjithatë gëzohem.

Kinema Partizani ka qenë në vendin e asaj kulle të lartë dhe në fillim ia kanë ndërruar emrin, sepse disa emra janë të helmuara, shumë ngjitëse dhe vdekjeprurëse dhe duhen izoluar dhe asgjësuar. Kinemanë e mbyllën së fundmi, sepse tiranosaurët rexi nuk kanë asnjë shans përballë multipleksit. Por, them se edhe nëse do ta rihapin kinemanë dhe t'ia kthejnë emrin e vjetër, ajo s'do të ketë asnjë lidhje me kinemanë ku kam hyrë djalosht i mbushur me ndjenja të larta dhe gëzim, e kupton përse jam duke folur. Dhe këtu euforia ime zhduket, sepse e kuptoj se edhe unë nuk jam më ai i njëjti. Mirë, mua nuk ma kanë prekur tabelën me emrin, as më kanë burgosur, por nga brenda jam i tëri i shqyer dhe tani doktor Galini përpiqet të më rinovojë. Mirë.

Doktor Galini buzëqesh. I vjen mirë që më sheh, e si të mos i vijë-250 kuna në xhep çdo herë që më ul në kolltukun e tij. Prandaj edhe ato shamiçkat fine të tij dhe pamja superiore e fytyrës, lëkura e tij, thonjtë e lëmuar, e bëjnë një të ëmbël, një pede të dashur. Sido qoftë, në kuptimin thjesht profesional, ai nuk ka ndonjë përfitim të madh nga unë. Dua të them, se unë, mbase mundem ta bëj të pasur, por me siguri kjo nuk do ta bëjë të famshëm, sepse rasti im nuk është origjinal, siç janë rastet Njeriu-ujk, Njeriu-mi gjirizi, apo Anne.O , për shembull. Me sa kam kuptuar, të gjithë ata e kishin pësuar nga pleqtë. Ndërsa unë, unë e kam kaluar gjithë jetën jashtë serës prindërore, si të them, në kopshtin e egër, si një degenia velebiti* (Degenia velebitica, lule e egër, e malit të Velebitit në Kroaci) pa shiringa dhe pa përkujdesjen e kopshtarit, kështu që prindërve të mi nuk mundem t'u vë faj për asgjë, përveç se më kanë stamposur, kuptohet. Babai nuk më ka dhunuar, unë nuk kam dhunuar qenin e komshiut (përveç që e kam ngop me tableta për gjumë), nuk kam dhunuar madje as nënën time, nuk kam gjuajtur as zogj, as mace, as çfarëdolloj kafshe tjetër, asnjë guvernante nuk më ka ngritur nervat, asnjë gjyshe, apo teze nuk ma ka pickuar dhe goditur ëmbël, asnjë motër nuk ka abuzuar me mua seksualisht Shkurt, unë jam fare normalisht anormal, krejtësisht pa ambicie në këtë drejtim, i regjur në mënyrë modeste dhe vetvetiu. Kjo është ajo që e dekurajon doktor Galinin, mospërfshirja ime në kornizë.

Ta marrtë dreqi, mërmërit ai, po ju nuk futeni aspak brenda.

Padyshim që nuk futem, ia kthej, se ndryshe nuk do të isha ulur këtu.

Gjithë këtë kohë nuk kemi shkuar larg. Ai mendon se unë nuk bashkëpunoj mjaftueshëm, shumë herë-kundërshtoj, që kam ngritur një barrikadë dhe për këtë sulmon me të gjitha mjetet. Është i bindur se përgjigjet janë fshehur në bunkerin që kam ngritur nga titanët, që çelësi është groposur diku thellë në fëmijëri. Por fëmijëria ime, e pranoj, nuk është aspak spektakolare, nuk gjen aty asgjë të fshehtë dhe të errët, fëmijëri krejtësisht e zakonshme, morracake, që nuk meriton asnjë faqe të veçantë. Shumë herë ndihem keq për këtë, i ofroj histori rrëqethëse, inatçore, gjenden aty lloj-lloj gjërash, të përshtatshme për arsyetime.

Të themi se Marsi ndikon shumë keq tek Akrepi, por s'ka shumë, si asnjëherë gjatë këtyre 60 mijë vjetëve të fundit që ka qenë afër Tokës, prandaj normal lind pyetja sesa e sigurt është kjo largësi në shkallë kozmike dhe sa ndikon kjo mbi ne.

Ose ajo pafundësi meteorësh që sillen rreth nesh.

Kur fillon e mendon pak më mirë për këtë, të dhjefsha racën, kupton se je në të njëjtën situatë si në ato lojërat, ku drejton anijen tënde kozmike dhe qëllon si i krisur, rrëzon anijet fluturuese të armikut, por edhe rreth teje zukasin luzmat e projektilëve armiq dhe je plotësisht i qartë që mbetet vetëm çështje sekonde, kur ndonjë projektil do të të godasë dhe rrëzojë. Dhe atëherë do të pyesësh kush e piloton këtë rruzullin tonë kozmik dhe sa mban kjo sekondë në kohën kozmike.

Ose, të kthehemi në tokë, lexon në gazetë se një automobil ka shtypur një njeri në rrugë. Atëherë mendon tipin si del nga banesa, ecën në rrugë, ulet në autobus dhe udhëton drejt qendrës, i duhet të blejë njëfarë formulari botuar në Narodne novine*

(Gazeta zyrtare). Në çastin kur ai del nga banesa, në anën tjetër të qytetit, një njeri ulet në automobil dhe merr rrugën për nga qendra, në një takim të caktuar, por rruga Masarykova është e mbyllur për shkak të disa punimeve dhe ai devijon poshtë nga vali i gjelbër, i tërbuar se do të vonohet, dhe kërkon të parkojë në valin e gjelbër, por, të gjesh një vend të lirë parkimi, në qendër të qytetit, është kaq e tmerrshme dhe e komplikuar; duke i dhënë makinës rreth e rrotull, tipi akoma më shumë nervozohet dhe bam përplas tek vijat e bardha atë njeriun që kishte dalë për gazetën Narodne novine. Dhe atëherë fillon e mendon për këtë situatë, vërtit kombinime të ndryshme. Ai njeriu do të kishte mbetur gjallë, nëse do ishte vonuar autobusi, apo nëse semaforët do të ishin instaluar ndryshe, apo nëse në nënkalimin do të kishte takuar ndonjë të njohur dhe të fliste pak me të, apo nëse ai tipi do ta kishte parkuar automobilin në rrugicën Gjure Dezheliç.

Mendon atëherë, për këtë, dekurajohesh dhe shqetësohesh se në çfarë kaosi jetojmë dhe çfarë dokrrash na mbajnë gjallë. Sa më shumë mendon, aq më tepër gjen arsye për t'u shqetësuar, që nuk është logjike, do të ishte budallallëk të të zërë euforia e mendimit se nesër ndonjë automjet do të të dalë nga garazhi vetëm për të të vrarë, të qëllohesh, të të shkrehin pushkën e gjëra të tilla. Atëherë e kupton se të qetë dhe pa halle mund të jenë vetëm tipat që nuk shfrytëzojnë tintarin për të lidhur gjërat, që vetëm ata nuk përplasen me jetën, ndërsa gjithë të tjerët vuajnë nga frikëra të ndryshme dhe sindroma të tjera.

Kupton se këtu situata është kthyer kokëposhtë, se të çmendurit i kanë trutë okej, ndërsa janë çmendur normalët, por, merr vesh.

Por doktor Galini as i vdekur nuk do ta pranojë, të përlyente të çmendurit, në fakt as që kishte ndërmend dhe, se soji i tij merret me njerëzit e gabuar. Për këtë, kur i përmend diçka të ngjashme, ai vetëm mohon me kokë dhe vazhdon në të vetën.

Por, pa marrë në konsideratë të gjitha vështirësitë, doktor Galini pretendon se në rastin tim punon për sindromën e ankthit depresiv, e ç'të të them më shumë. Deri më tani e kam kaluar mirë, sepse, me ç'kam kuptuar është shumë e tmerrshme kur sindroma kthehet në gjendje, ndërsa tek unë gjërat akoma zhvillohen, gjithçka është ende në proces, nuk dihet se nga cila anë do të anojë. Mirë.

E dini se çfarë më shkrepi dje në mendje? E pyes.

Ngrysët, nuk i vjen mirë kur unë e vë në lojë.

Mora vesh, vazhdova, që shkronjat në mbiemrin tuaj janë të njëjta me mbiemrin Laing.

Nuk duroi, qeshi i vetëkënaqur. Njerëzit nga lloji i tij u pëlqen t'i krahasosh me figurat e mëdha, as ata nuk janë prej betoni.

Me se jeni marrë ditët e fundit? më pyet ndërsa jam duke zënë vend në kolltuk.

Asgjë të veçantë, ia kthej. Kam ngrënë, kam fjetur, kam marrë frymë, këto gjëra.

Në lidhje me ato ëndrrat tuaja...

Mbrëmë kam parë në ëndërr sikur hiqja tapete nga njëfarë muri, jam hedhur përpjetë, nuk dëshiroja të kthehem sërisht në ëndrën, për të cilën ai nxori lloj-lloj gjepurash.

Sikur, po kaloj atyre parkingjeve për kamionë tek Muzeu, është dimër, parkingu është i ngrirë, ndërsa në të, në vend të kamionëve parkohen me mijëra karroca fëmijësh me bebet brenda, që ulërijnë, një tmerr i vërtetë, punë muti, gjithë mëngjesin mezi e mora veten.

Doktor Galini thotë se këtu bëhet fjalë për një ndjenjë të fortë faji, për një ndjenjë të rëndë mbytëse, apo ashtu si u shpreh më në fund, e gjitha kjo, sepse kam braktisur djalin dhe gruan....

Gënjeshtër! Gënjen biri kurvës! Aspak nuk i kam braktisur, vetëm jam larguar prej tyre.

Të braktisësh do të thotë të zhdukesh, të largohesh, të dezertosh, t'i lësh pa mbështetje.

Të ikësh është diçka krejt tjetër, largohesh pa sherr dhe me njëfarë marrëveshje, kjo është gjithë sa dua të them tani për këtë. Kështu, pra, tapetet.

Çfarë tapete? Doktor Galini më sheh me dyshim.

Po, njëfarë të trasha, të yndyrshme, tapete të lëmuara, ku di unë...I hiqja me një lehtësi të pabesueshme, por në secilën prej tyre shfaqej një pamje.

Çfarë pamje?

Krejt pamje të zakonshme, mendoj, diku të turbullta dhe të shtrembra....njësoj sikur prek monitorin e LCD-së me gishta...

Çfarë përfaqësonin ekzaktësisht këto pamje?

Nuk më kujtohet.

Më vështroi duke u përpjekur të zbulonte ndonjë kurth, por nuk kishte asnjë kurth. Sa kuptoj unë, mua më takon të flas, ndërsa atij të merret me kurthet.

A keni pasur ndonjë shembull në fëmijëri? Iu kthye temës së tij të dashur.

Shembull?

A keni dashur të ishit dikush tjetër?

Këtu, doktor Galini më tronditi keq. Natyrisht, që kam dashur të isha dikush tjetër.

Dëshiroja të isha gjithkush tjetër, vetëm jo unë, më kuptoni, dhe fillova t'ia numëroj.

Ja, kështu, Tom Sojeri, Hakëlberri Fini, **Hawkins**...

Hawkins? Ngriti vetullat.

Doktori nuk ishte bash i lëçitur.

Jim **Hawkins**, djali nga ishulli i thesarit, i shpjegova.

Nuk tregova se njëherë kam dashur tmerrësisht të isha peshkaqen, kjo sepse pata lexuar që peshkaqenët janë gjithë kohës në lëvizje, që nuk flenë kurrë, që gjithë jetën e kalojnë vetëm duke lëvriur rreth e përçark. Kush e di çfarë do të kishte nxjerrë nga kjo doktori i mirë, po ta kisha përmendur. Pothuaj po e shoh edhe titullin në gazetë: Njeriu-Peshkaqen. Pastaj vazhdova, Larigan, Fantomas, Diabolik, Winnetou, Ray Karson, Eliza...

I dukej në fytyrë që s'kishte haber se kush ishin Larigan, Ray Karson, Diabolik, madje as kush ishte Winnewtou, por reagoi për Elizën.

Interesante, u gjallërua, Eliza, po pse Eliza?

Përse Eliza? Besoj, se për çudirat e tokës. Kam menduar se ishte interesante të shihje Lepurin e Marsit, ato krimbët me nargjile, Kapeleshitësin të gjitha ato personazhe aty.

Nuk ju pengonte fakti që Eliza ishte vajzë?

Jo, përse duhej? Tek e fundit, kur kam fantazuar të bija në atë gropë, kam menduar veten me pantallona, jo me fund, nëse për këtë e kishit fjalën.

A keni dashur të ishit dikush nga bota reale? Injoroi ai ironinë time të lehtë.

Jo, ia ktheva. E dini, në televizor, asokohe nuk kishte kaq shumë sport, muzikë dhe të tjera të ngjashme.

Po dikë nga fqinjët në lagjen tënde?

Jo tamam, ia ktheva. Gjendeshin aty fytyra interesante, por nuk mendoj se kam dashur t'u ngjasoj. Vetëm, ndoshta, admiroja disa prej tyre.

Përse?

Ishin batakçinj të rrezikshëm, nuk i trembeshin askujt, askush nuk i mundte.

Kujt i trembeshit ju?

Me thënë të drejtën askujt, por ishin tepër më të fortë se unë, mund të më fshinin po të kujtoheshin, e kupton?

A e shihnit ndonjërin si kanosje, si rrezik?

Jo. Mendoj, asnjë konkretisht. Por Dubrava kështu është si lagje. Nuk është ndonjë lagje elitare, e gjallë. Në Dubravë gjithmonë mund të prisje duke qenë mirë e bukur të të sulmonte dikush dhe të të shpartallonte.

A ka ekzistuar ndonjë person, me të cilin keni qenë i afërt?

E mirë, llafazan, mendova, unë mund edhe të mos jem ndonjë kampion bote në miqësi, nuk është se kam hapur krahët dhe jam përqafuar me të gjithë, por ama as nuk jam ndonjë asket i humbur.

Kasim, thashë.